

چکیده:

هدفمندی سازی یارانه‌ها یکی از اصلاحات اساسی در نظام‌های اقتصادی دنیا است و بر بخش‌های مختلفی تأثیر می‌گذارد؛ بخش سلامت یکی از حوزه‌های کلیدی است که تأثیر هدفمندی سازی یارانه‌ها در این حوزه بسیار حائز اهمیت است. این مطالعه با هدف بررسی اثرات اجرای قانون هدفمندی سازی یارانه‌ها بر نظام سلامت ایران در راستای توزیع عادلانه یارانه‌های سلامت صورت گرفته است.

مطالعه حاضر بابه‌گیری از متدولوژی کیفی در مقطع زمانی ۱۳۹۰ انجام شد. حوزه‌های مدیریتی و سیاست‌گذاری وزارتخانه‌های بهداشت و رفاه و تأمین اجتماعی، کلیه بیمارستان‌ها و همچنین بدنه دانشگاهی کشور (اساتید و اعضای هیئت علمی)، جامعه این پژوهش را تشکیل داده که از این میان ۸ نفر از سیاست‌گذاران ارشد وزارتخانه‌های بهداشت و رفاه و تأمین اجتماعی، ۲ نفر از مدیران ارشد بیمارستان‌ها و ۵ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها به عنوان آگاهان کلیدی (Key Informant) به روش نمونه‌گیری هدفمند (Purposeful sampling) با رضایت شخصی مورد مصاحبه قرار گرفتند. در نهایت ۱۵ موضوع و ۳۷ زیرموضوع مورد شناسایی قرار گرفت. در حقیقت این مطالعه به دنبال گردآوری دیدگاه‌های جمعی (Round view) این افراد کلیدی در حوزه سلامت کشور پیرامون آثار اجرای قانون هدفمندی سازی یارانه‌ها بوده است. پس از انجام مصاحبه‌ها و پیاده‌کردن آنها، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار Atlas Ti و روش تحلیل ساختار (Framework Analysis) مورد تحلیل قرار گرفت.

بر اساس یافته‌ها بیشترین تأثیرات هدفمندی سازی یارانه‌ها مربوط به حوزه‌های تقاضا، عرضه، هتلینگ، دارو و تجهیزات پزشکی، Out of pocket در نظام سلامت، کیفیت، عدالت، بیماری‌ها، رفتارهای مرتبط با سلامت مردم، شاخص‌های پاسخگویی و رضایتمندی، شاخص‌های بهداشتی و بیمارستانی، بیمه، تعهدات مالی دولت و تولید و سرمایه‌گذاری در سلامت بود.

از آنجا که سیاست هدفمندی سازی یارانه‌ها بر کلیه ساختارها و فرایندهای کشور مؤثر است، و از آن جهت که نظام سلامت نیز به‌عنوان اساسی‌ترین نظام هر جامعه که متضمن بقای آن است از اثرات هدفمندی سازی یارانه‌ها بی‌نصیب نخواهد بود، شناسایی سیاست‌ها و راهبردهای مناسب برای تعدیل آثار منفی و تقویت اثرات مثبت اجرای این قانون بر بخش سلامت ضرورت پیدا می‌کند. تعهد دولت به همراهی با نظام سلامت و اختصاص ۱۰٪ از منابع ناشی از هدفمند کردن یارانه‌های سوخت به سازمان‌های بیمه‌گر می‌تواند تا حد زیادی در کنترل اثرات هدفمندی مفید واقع شود.